

-ado, però amb cita només del poeta nicenc Rancher († 1843). +*Impensable* neologisme, adaptat de l'angl. *unthinkable*, com a tecnicisme especialment de psicoanàlisi: *idees i pensaments impensables* (*Rev. Cat. de Psicoanàlisi*, I, § 2, s. v.).

Pensió [S. XIII, *VidesR*], pres del ll. *pensio*, -nis, 'pesada de coses que hom dóna a algú', 'pagament': «en la ciutat de Berut un crestià tenia un alberc sots certa *pensió*», f° 201v2 (trad. «sub annua *pensione* hospitium habens», 608); «la *pensió* que-s pren de lloguer: fructus locationis», OPou (*ThPu*., 128); variant *pències* doc. de 1418 (*AlcM*). *Pensionar*, -onista [Belvitges]; *pensionat* [Lab. 1840]; *repensió*.

Compensar [Lacav.], pres del ll. *compensare* id., pròpiament 'pesar juntament dues coses, per igualar-les'; *compensació* [Lacav.]; *compens*, *compensable*, *compensador*; *compensatiu*, *compensatori*; *compesar*, -esació; *contrapensar*. *Recompensar* [DTo. 1647]; *recompensa* [DTo. 1647]; *recompensable*, *recompensació*, *recompensador*, *recompensó*.

Empensar-se: Fabra, *Gram. pòstuma* 1948, § 153 el registra entre els verbs amb *en-* provinents d'*en* pronom (INDE), junt amb *emportar-se*, *endur-se* (sense donar-lo com a inacceptable com ho fa per a *enriure's*). *AlcM* el dóna del Penedès per 'empescar-se, idear'. *Malpensat*; *malpensar*.

Perpensar ant. 'reflexionar': *VidesR*, f° 8v2; «Així com ho an *perpensat* / sí ho an fort bé acabat», «Yporcras conec mantinent / que enganat és malament; / mas de açò no parla, / e dir-vos-he què-s *perpensà*»; «en la caldera ha trobat / lo cors, qui era menys de cap, / e no'l conec: / à-s *perpensat* / per la vila fos rossegat; / los parents, qui'l veuran tirar / no poran estar de plorar, / e ceyll qui ploràs ni plangués: / sempre, que hom lo presés», *Set Savis*, 3021, 1061, 1252. *Porpensar*, Facet. *Perpensament*. *Repensar* [Lacav.]; *repensós*.

Dispensar [1531, versos proemials anònims d'aquesta ed. del *Spill* de JRoig]: «Lançau, doncs, les yres, verins e malícia, / posau en est' obra los ulls de la *pensa*, / ompliu dels avisos tan bons, que *dispensa*, / les obres, les fames, lo seny e perícia» (ed. Chabàs, p. 372) [DTo. 1647, 1670], pres del ll. *dispensare* 'distribuir', 'administrar'; el sentit de 'eximir d'alg. c.' va partir de *dispensatio*, pròpiament 'administració', 'moderació' [Eiximenis]: «falsa llicència / de lurs presidents haguda / --- / per tal d'obrar / --- causes avocacions, / marmessories, / proccures, *dispensacions*, / per les quals coses ill puxen / haver diners / ---» (*Dones*, prosificat, *EntreDL* I, 201, v. 18). *Dispenser* 'dispensador, atorgador': «lo molt merèixer vostre, gracios Reyna, me obliga fer-vos senyora de mon voler, acceptant-vos per filla obedient e *dispensera* de les gràcies que i xen de aquest delitós paradís», JoMartorell (Ag. I, 136).

Dispensari. *Dispensari* 'administrador, tresorer'. «Jhesuchrist, tot per bon' amor / que portava al traydor, / *dispensari* lo féu de si / e dels apòstols, atressí», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 267. *Dispensa* (= «*dispensació*, solutio legis», DTo. 1647), «dia 24-XI-1766 --- me vaig

casar ab ma estimada cusina germana Da. M. Esp. Amat y de Rocabertí --- havent precedit antes la *dispensa* de Sa Santedat», B. de Maldà (*Excursions*, p. 164). *Dispensable*. *Indispensable* [Lacav.]. *Dispensador*. *Dispensant*. *Dispensatori*.

Dispeses, casa de ~ no ve d'aquí, i ja se n'ha tractat a *DESPENDRE*, paràgraf 5. Cal afegir-hi allí la cita de «La casa de *dispesas* o la calúmnia descuberta» saineit bilingüe de Francesc Renart, any 1839.

CPt.: *Pesaàcids*. *Pesalcobols*. *Pesabé*. *Pesacarbó*. *Pesacartes*. *Pesalicors*. *Pésam*. Recordem que l'ús de *ho sento* o *tinc el sentiment* de etc., ja va ser denunciat per Fabra, en excel·lents *Converses Filològiques*, c. 1925, com a calc del castellà, majorment humiliant en tant que són usuals i més encertades les expressions catalanes i irreprotxables: *em dol, me'n condolc, em sap greu, us envio el meu condol*. És lamentable que els mals filòlegs i correctors de català, fills de la derrota de 1939, hi hagin recaigut, gosant posar-ho sota l'ègida de l'I. E. C. *Pesa-sals*.

¹ Al principi d'aquella ed. de StVicentF hom ha llegit: «La terra: per a qui l'ha feta Déu? e --- tantes coses --- ocells, animals; no-u ha fet per a si pas --- mas per a nosaltres, qui som *pesats*, e que-y puscam viure» (I, 112.2); però no sols es tracta d'un context i matís bastant especial, sinó que una flor no fa estiu, i tampoc una lectura ms. no fa fe filològica, si és isolada i contradita per altres del mateix: la titlla de sigla nasal sovint resta inadvertida en tals casos. Igual es pot dir d'algun altre cas val. de fi S. xv que hom ha citat. — ² En castellà antic la construcció amb datiu ètic no fou inoïda, però es troba ben rarament, i és sovint en textos suspects de contagi català: «Pobresa --- quando alguno non se lo *piensa*, con él yanta e cena, e a las vezes ella se convida en algunos logares, que ella enoja de rezio», Arx. de Talavera, a. 1436 (PzPastor, p. 316); «Bien se *pensava* la reyna / que buena hija tenía», mj. S. xvi, en el *Cancionero de Romances* d'Anvers, s. a., f° 227a: en el mateix full s'imprimí y a su *cámara* la metia, vers que només constaria si hi posàvem la forma catalana *cambrà*. En la compilació d'aquest cançoner sembla haver tingut part important el nostre Joan Timoneda i altres amics seus. — ³ El *TdF*, tot qualificant-lo de llgd., no en dóna cap cita felibrenca ni de la llengua oral. Antigament apareix sovint i des de princ. S. XIII, per exemple, en *Santa Doucelina*, que és del SE. llgd. («en tan gran auteza de *pensa* / era vengutz sos esperitz», Appel, *Cbr.*, 119.23). N'hi ha testimonis en Matfré Ermengaut, del SSE.; en *Flamenca*, de l'extrem N.; Peire Cardenal, centre-Nord, algun altre trobador, i en les obres en prosa de la zona de Foix, PSW VI, 217; Rayn. IV, 496, 497. — ⁴ *Dança Spiritual* de muchas mugeres señaladas de la Sagrada Scriptura, a. 1553: BRAE V, 506.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *pesar* m., a *pesar de*, qui *que pes*, qui-s *que pes*, qui *que-s pes*, *Cuiquespés*, a *pesar seu*, a *pesar vostre*, *pesable*, *pesada*, *pesant*, *pesat*, *pesantor*, *pesadesa*, la *Pe-*